

11—12 januari

Debatter m. m.

Måndagen den 11 januari		Sid.
Hälsningstal av ålderspresidenten	3	
Anförande av ålderspresidenten och talmannen efter talmansvalen	7	
Meddelande ang. sammanträdestider, m. m.	7	
Tisdagen den 12 januari		
Anförande av talmannen å rikssalen	9	

Samtliga avgjorda ärenden

Måndagen den 11 januari	
Protokoll från justitiedepartementet ang. fullmaktsgrensning	4
Upprop	6
Val av talman och vice talmän	6
Val av sekreterare	7

RIKSDAGENS PROTOKOLL

1905. FÖRSTA KAMMAREN. 747

11—12 januari

Debatter m. m.

Vädagen den 11 januari.
Inlämnandet af ämbetspresidenten ...
Förfrågande af ämbetspresidenten och bifogade svar af ämbetspresidenten.
Mödelandets ang. sammantidsberedning, m. m.

Vädagen den 12 januari.

Ämbetspresidentens förfrågningar m. m.

Samtliga avgjorda ärenden

Vädagen den 11 januari.

Protokoll från Justitiedepartementet ang. ämbetspresidentens ...
Förfrågande af ämbetspresidenten m. m.
Vad som talman och riksdagen ...
Vad som sekretären ...

Sedan i kraft av § 49 regeringsformen och § 2 riksdagsordningen riksdagen sammankommit här i huvudstaden måndagen den 11 januari 1965, sammanträdde riksdagens första kammare i den uti riksdagens hus för kammaren anordnade samlingsal samma dag,

Måndagen den 11 januari

kl. 11.00.

Herr UNDEN framträdde till talmansbordet och yttrade:

När första kammarens ledamöter nu samlats till en ny riksdagssession, har det skett åtskilliga förändringar i kammarens sammansättning. I egenskap av ålderspresident i kammaren tillåter jag mig att rikta en hjärtlig välkomsthälsning såväl till de ledamöter, som återvänder till riksdagsarbetet från en välbehövlig julferie, som till de nyvalda ledamöter som vi har förmånen att se ibland oss.

Första kammarens fortsatta tillvaro är som bekant ställd under debatt i samband med utredningen om en ny författning, avsedd att ersätta 1809 års regeringsform och 1866 års riksdagsordning.

De meningsbrytningar som författningsrevisionen framkallat kan inte sägas ha präglats av politisk lidelse eller hetsigt ståndpunktstagande. Vad som utmärkt debatten om en ny grundlag är snarare betänksamhet och tvekan. Det kan förefalla egendomligt att uppgiften att skapa en ny författning inte i högre grad än som skett satt andarna i rörelse, särskilt om man gör jämförelser med många andra länder och andra tiders författningsstrider. Men orsaken till det något svala mottagande som bl. a. förslaget om första kammarens avskaffande har rönt i vårt land får väl sökas däri, att striden inte står om författningsdemokratisering. Den omgestaltningen skedde år 1918. För den som aktivt varit med i striderna om

den 40-gradiga kommunala rösträttsskalans revision ter sig onekligen dagens debatt om första kammaren som en stilla västanfläkt.

Härmed vill jag ingalunda påstå att den föreslagna omstöpningsen skulle sakna betydelse. Ett skickligt och omsorgsfullt förberedande arbete har utförts under ledning av vår saknade kollega Rickard Sandler. Att förberedelserna tagit en rundlig tid sammanhänger med det förhållandet, att vår nuvarande författning icke är i påfallande grad bristfällig. Något jäkt på grund av häftiga reformkrav som hindras av första kammaren har sålunda knappast varit påkallat.

När frågan en gång väckts om en ny författning, är det dock naturligt att man har funnit många ofullkomligheter i den bestående. En sådan som faller i ögonen är att gällande regeringsform präglas av uppfattningen om den personliga kungamakts inflytande. Att konstitutionell praxis härutinnan på ett avgörande sätt ändrat den skrivna författningens principer är visserligen uppenbart, men det är lika klart att praxis bör få sitt uttryck i regeringsformen. Parlamentarismen har likaså haft sitt genombrott i praxis, men den omfattar principer som kräver omtanke och precision vid omsättningen till konstitutionella lagbud. Den inbördes balansen mellan olika faktorer i statslivet kan alltjämt vara föremål för skiljaktiga värderingar. Ett nytt statsrättsligt begrepp om än icke ett nytt problem har debat-

ten skänkt oss med kravet på tillgodo-seende av det s. k. kommunala sambandet.

Utsikterna till ett positivt resultat av det långvariga arbetet med författningsproblemet synes på sista tiden ha ljusnat betydligt. Tecknen tyder på att enighet mellan partierna är inom räckhåll såvitt angår de väsentliga spörsmålen. Vi kan i så fall lyckönska oss till att den långa förberedelse tiden inte har varit förgäves.

Härmed förklarar jag kammarens första plenum för året öppnat.

Sedan herr ordföranden därefter intagit talmansplatsen, tillkännagav herr ordföranden, att han på grund av bestämmelsen i § 1 mom. 2 av kammarens ordningsstadga anmodat f. d. byråsekreteraren W. Stenwall att, till dess sekreterare blivit utsedd, föra kammarens protokoll, ävensom att herr ordföranden för tillfället anställt övriga befattningshavare, som ansetts erforderliga.

Upplästes och lades till handlingarna följande från justitiedepartementet inkomna

Protokoll, hållet inför statsrådet och chefen för justitiedepartementet den 7 januari 1965.

I anledning av stadgandet i § 32 riksdagsordningen hade statsrådet och chefen för justitiedepartementet anmodat tre bland de av riksdagen valde fullmäktige i riksbanken och tre bland fullmäktige i riksgäldskontoret att närvara vid den granskning av riksdagsmannafullmakter som skulle inför departementschefen företagas innan årets riksdag sammanträdde; och infann sig nu av fullmäktige i riksbanken herrar Ahlqvist, Torsten Bengtson och Wedén samt av fullmäktige i riksgäldskontoret herrar Renlund, Strand och Waldemar Svensson.

Till justitiedepartementet hade insänts fullmakter för 8 personer, som vid val i oktober 1964 för Västernorrlands läns och Jämtlands läns valkrets utsetts

till ledamöter av riksdagens första kammare för en tid av åtta år, räknade från och med den 1 januari 1965. Härjämte hade — sedan Kungl. Maj:t upphävt ett till första kammaren för samma tidsperiod verkställt val beträffande Östergötlands läns med Norrköpings stad valkrets — inkommit fullmakter för de vid nya val i december 1964 för valkretsen utsedda 7 ledamöterna av kammaren. Vidare hade inkommit fullmakt för en person som — efter det att en plats i första kammaren övergått till Malmöhus läns med Malmö stad valkrets från annan valkrets — vid ny röstsammanräkning blivit utsedd till ledamot av kammaren för tiden från och med den 1 januari 1965 till den 1 januari 1969. Slutligen hade till departementet inkommit fullmakter för tio personer, vilka vid nya röstsammanräkningar blivit utsedda såsom ledamöter av första kammaren i stället för avgångna ledamöter av samma kammare.

Vid granskning av fullmakterna framställdes icke någon anmärkning mot dessa.

Protokoll över granskningen och förteckning på de granskade fullmakterna skulle jämte fullmakterna överlämnas till första kammaren.

I ämbetet:

K. G. Grönhagen

Den återopade förteckningen lydde sålunda:

Förteckning

på ledamöter av riksdagens första kammare enligt fullmakter, granskade inför chefen för justitiedepartementet den 7 januari 1965.

Stockholms stad

1 Direktören Bertil Lidgard

Östergötlands län med Norrköpings stad

2 Rektorn Bengt Elmgren i Norrköping

3 Typografen Lars Larsson i Lotorp

4 Trävaruhandlaren Erik Wärnberg i Opphem

- 5 Lantbrukaren Carl Eskilsson i Björ-säter
- 6 Järnbruksarbetaren Gillis Augusts-son i Boxholm
- 7 Skolvaktmästaren Eric Peterson i Linköping
- 8 Andre vice talmannen Ivar Johans-son i Mysinge, Östra Husby

Malmöhus län med Malmö stad

- 9 Sekreteraren Arne Pettersson i Malmö
- 10 Direktören Roland Lundberg i Malmö
- 11 Pastorn Per Blomquist i Lund

Göteborgs stad

- 12 Arkitekten Torsten Bengt Gunnar Hansson i Göteborg
- 13 Borgmästaren Gudmund Ernulf i Borås

Värmlands län

- 14 Lantbrukaren Sven Tågmark i Kra-kerud, Molkom

Örebro län

- 15 Lantbrukaren C. Johan Ahlsten i Hemse
- 16 Undervisningsrådet James Folk-marson i Stockholm

Gävleborgs län

- 17 Fabrikör Johan Andreas Olsson

Västernorrlands län och Jämtlands län

- 18 F. d. kommunaldirektören Emil Näsström i Bjästa
- 19 Lantbrukaren Sven Erik Sundin i Nordingrå
- 20 F. redaktören Anselm Gillström i Skönsberg
- 21 Folkskolläraren Erik Olsson i Krokombom
- 22 Landstingsmannen Axel Wikberg i Gåxsjö
- 23 F. förmannen Hjalmar Nilsson i Kramfors
- 24 Redaktören Axel Andersson i Örn-sköldsvik
- 25 Ombudsmannen Otto Stadling i Fränsta

Västerbottens län och Norrbottens län

- 26 Kaptenen Bertil Strandberg i Boden

Här skulle antecknas, att herrar Lidgard, Torsten Hansson, Tågmark och Strandberg utsetts att inträda såsom le-damöter av kammaren i stället för re-spektive fröken Ljungberg samt herrar Bergman, Jonasson och Per Petersson, vilka blivit valda till ledamöter av and-ra kammaren från och med den 1 janu-ari 1965, ävensom att herrar Lundberg, Blomquist, Ernulf, Ahlsten, Folkmarson och Johan Olsson blivit utsedda att in-träda såsom ledamöter av kammaren i stället för respektive herr Gorthon, fru Rosvall samt herrar Schmidt, Sundelin, Kolare och Axel Emanuel Andersson, vilka av sagt sig sina riksdagsmannabe-fattningar.

Vidare upplästes och lades till hand-lingarna ett från justitiedepartementet ankommet protokoll, så lydande:

*Protokoll, hållet inför statsrå-
det och chefen för justitiedepar-
tementet den 11 januari 1965.*

Till justitiedepartementet hade denna dag från länsstyrelsen i Örebro län in-kommit fullmakt för sjukkasseexpeditö-ren Karl Pettersson, Hallsberg, vilken vid ny röstsammanräkning den 9 janu-ari 1965 blivit utsedd såsom ledamot av riksdagens första kammare i stället för avgången ledamot av samma kammare.

Vid granskning av fullmakten, som företogs inför chefen för justitiedepar-tementet samt vidare av vederbörande fullmäktige i riksbanken och riksgälds-kontoret, framställdes mot densamma icke någon anmärkning.

Protokoll över vad sålunda förekom-mit skulle jämte den granskade fullmak-ten överlämnas till första kammaren.

I ämbetet:

K. G. Grönhagen

Det antecknades, att herr Pettersson, Karl, blivit utsedd att inträda såsom le-damot av kammaren i stället för herr Folkmarson, vilken av sagt sig riksdags-mannabefattningen.

Enligt § 2 i ordningsstadgan för kammaren anställdes nu uppröp av kammarens ledamöter, varvid såsom frånvarande antecknadés:

- herr *Persson, Ragnar*,
 » *Andersson, Torsten*,
 » *Kaijser*,
 » *Gillström*,
 » *Gustafsson, Nils-Eric*.

Upplästes följande till kammaren inkomna läkarintyg:

Härmed intygas att riksdagsman *Ragnar Persson*, född den 24/10 1898, på grund av sjukdom ej kan delta i riksdagsarbetet under tiden den 25/12 1964 — den 31/1 1965.

Länslasarettet, Varberg, den 5/1 1965.

Lars Ysander

leg. läkare

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *Persson, Ragnar*, för den i läkarintyget angivna tiden.

Följande inkomna telegram upplästes:

Talmannen i riksdagens första kammare, Stockholm

Hastigt insjuknad inför avresan till riksdagen anhåller jag om en veckas ledighet från riksdagsarbetet. Läkarintyg följer.

Brämhult den 11/1 1965.

Torsten Andersson

Den begärda ledigheten beviljades.

Vidare upplästes följande till kammaren ankomna ansökningar:

Till riksdagens första kammare

Härmed får jag vördsamt anhålla om ledighet från riksdagsarbetet från och med den 10 till och med den 15 januari 1965 för utrikes studieresa.

Stockholm den 11 december 1964.

Rolf Kaijser

Till riksdagens första kammare

För utrikes resa i offentligt uppdrag anhåller jag vördsamt om ledighet från riksdagsarbetet under tiden den 10— den 18 januari.

Stockholm den 6 januari 1965.

A. Gillström

Även de av herrar *Kaijser* och *Gillström* sökta ledigheterna beviljades.

Ytterligare upplästes en till kammaren inkommen ansökning, som jämte därvid fogat läkarintyg var så lydande:

Till riksdagens första kammare

Med stöd av bifogade läkarintyg får jag härmed vördsamt anhålla om ledighet från fullgörande av riksdagsgöromålen under tiden den 11 januari 1965 och tills vidare.

Stockholm den 9 januari 1965.

Nils-Eric Gustafsson

Härmed intygas att riksdagsman *Nils-Eric Gustafsson*, född den 30/12 1922, hemmahörande i Byske, från och med den 8/1 1965 tills vidare vårdas å medicinska kliniken vid Karolinska sjukhuset på grund av magsjukdom.

Stockholm den 9/1 1965.

Sverker Höglund

leg. läkare

På gjord proposition bifölls ansökningen för den tid, den i åberopade läkarintyget omförmälda sjukdomen varade.

Företogs val av talman; och utsågs därtill:

herr *Boheman* med 137 röster.

Anställdes val av förste vice talman; och utsågs därtill:

herr *Strand* med 138 röster.

Företogs val av andre vice talman; och utsågs därtill:

herr Johansson, Ivar, med 140 röster.

Herr **UNDÉN**, som nu lämnade talmansplatsen; yttrade därvid till herr talmannen:

Kammaren hälsar genom mig sin nyvalde talman välkommen till hans ansvarsfyllda och grannlaga värv.

Jag överlämnar nu talmansklubban i Eder hand!

Herr **TALMANNEN** intog talmansplatsen och anförde:

Å egna och förste och andre vice talmännens vägnar ber jag att få framföra ett varmt tack för det förtroende, som kammarens ledamöter nu har visat oss.

För min egen del är jag djupt tacksam för detta förtroende. Det är självklart att jag till det yttersta av mina krafter kommer att söka fullgöra det ansvarsfulla värv, som anförtrotts mig, och fullgöra det på ett sätt, som uppfyller de förväntningar som första kammarens ledamöter har rätt att ställa på sin talmän.

De känslor av vänskap och kamratskap, som jag känner för kammarens ledamöter, hoppas jag kommer att motsvaras av det överseende och den välvilja, som en icke rutinerad person i denna höga befattning i så hög grad är i behov av.

På framställning av herr talmannen beslöt kammaren att nu företaga val av sekreterare.

Valet företogs; och befanns efter valförrättningens slut hava blivit till sekreterare utsedd:

hovrättsrådet K.-G. Lindelöw med 136 röster.

Hovrättsrådet Lindelöw fick nu företräde, underrättades, att han blivit av kammaren vald till sekreterare, och övertog protokollsföringen.

In fidem
W. Stenwall

Tillkännagavs, att Kungl. Maj:t låtit genom offentligt anslag bjuda och kalla riksdagens samtliga ledamöter att tisdagen den 12 innevarande månad kl. 11.00 infinna sig uti slottskapellet samt, efter förrättad gudstjänst, enligt § 34 riksdagsordningen begiva sig till rikssalen för att där inhämta vad Kungl. Maj:t hade att meddela riksdagen.

Herr talmannen meddelade, att till kammarens förfogande överlämnats ett antal inträdesbiljetter till rikssalen vid riksdagens öppnande, och hemställde, att fördelningen av dessa biljetter proportionellt i förhållande till ledamöters antalet i varje valkrets finge ske genom sekreteraren.

Denna hemställan bifölls.

Härefter yttrade herr **TALMANNEN**:

Jag vill fästa uppmärksamheten på att till kammarens ledamöter utdelats en preliminär plan för kammarens plena under vårsessionen.

Beträffande de olika detaljerna hänvisar jag till planen men vill dock fästa uppmärksamheten på att frågestunderna fr. o. m. denna session hålles i första kammaren tisdagar kl. 15 och i andra kammaren samma dagar kl. 15.30. Då tiden mellan kamrarnas frågestunder minskats från *en* till *en halv* timme är det av ökad vikt, att inläggen i överläggningen rörande varje fråga göres korta.

Vidare vill jag erinra om att remissdebatt, såsom redan under höstsessionen tillkännagavs, hålles med början tisdagen den 19 dennes samt att påskuppehållet förlagts till tiden den 10/4—20/4.

Vad gäller arbetsförhållandena i övrigt vid plena hänvisar jag till ett i stencilerat skick utdelat meddelande. Därav framgår bl. a., att målsättningen under vårsessionen är att — utom i sessionens slutskede — onsdagsplena skall kunna avslutas senast kl. 22.00 och fredagsplena kl. 17.30.

Slutligen vill jag fästa uppmärksamheten på att genom kammarsekretariatets försorg kostnadsfri skrivhjälp fr. o. m. denna sessions början står till ledamöternas förfogande. Även i denna fråga har delats ett skriftligt meddelande, vartill jag hänvisar.

Justerades ett protokollsutdrag för denna dag.

Kammarens sammanträde avslutades kl. 12.04.

In fidem

K.-G. Lindelöw

Tisdagen den 12 januari

Kammaren sammanträdde kl. 10.30.

Herr talmannen yttrade, att han efter samråd med andra kammarens talman finge föreslå, det första kammaren ville besluta att vid sammanträde onsdagen den 13 innevarande månad företaga följande val, nämligen

dels av fyra ledamöter i talmanskonferensen,

dels av två kanslideputerade samt av två suppleanter för dessa,

dels av sex ledamöter att delta i tillsättandet av vissa befattningshavare hos kammaren,

dels ock av fyra ledamöter att handhava värden om kammarens ekonomiska angelägenheter.

Detta förslag antogs.

Herr talmannen anförde vidare, att han, likaledes efter samråd med andra kammarens talman, finge föreslå, det första kammaren ville besluta att vid sammanträde, som komme att hållas torsdagen den 14 i denna månad, företaga val *dels* av ledamöter och suppleanter i de ständiga utskotten, *dels* av revisorer och revisorssuppleanter för granskning av statsverkets, riksbankens och riksgäldskontorets tillstånd, styrelse och förvaltning, *dels ock* av medlemmar och suppleanter i Nordiska rådet.

Vad herr talmannen sålunda föreslagit bifölls.

På framställning av herr talmannen beslöt kammaren nu, kl. 10.33, att ajournera sina förhandlingar till kl. 10.45.

Till åtlydnad av Kungl. Maj:ts kallelse avgingo herr talmannen och kammarens ledamöter kl. 10.45 till slottskapellet, där riksdagspredikan hölls av domprosten och kyrkoherden i Göteborgs Gustavi församling, teologie doktorn Conny Edlund. Efter gudstjänstens slut begav kammaren sig till rikssalen, i vilken även andra kammaren infann sig.

Hans Maj:t Konungen kom tillstädes och öppnade riksdagen med det i protokollsbihanget införda tal.

Herr TALMANNEN framträdde därpå och yttrade:

Eders Majestät!

En viss tendens till avspänning mellan de båda mäktigaste stormakterna gör sig allt fortfarande gällande medan förhållandet till Kina i vissa avseenden skärpts. Risker för ytterligare spridning av kärnvapen har snarast ökat och åtgärder för att motverka denna tendens ter sig mer än någonsin nödvändiga. Även om faran för ett stort kärnvapenkrig för närvarande ter sig mindre hotande än tillförne under efterkrigstiden finnes alltjämt många oroshärdar i skilda delar av världen vilkas utbredning kan medföra allvarliga konsekvenser.

Med stigande besvikelse har vi följt den allvarliga finansiella, konstitutionella och politiska kris som under månader förlamat Förenta Nationernas verksamhet och vars lösning ännu inte är i sikte. Även om krisen på ett eller annat sätt kan överbyggas måste befaras att Förenta Nationernas fredsbevarande insatser, i vilka Sverige under allmän anslutning från alla partier helhjärtat deltagit, i framtiden kommer att försvåras.

Svenska strävanden för en friare handel mellan nationerna över huvud, de europeiska länderna sinsemellan och mellan dem och Förenta staterna kan säkerligen påräkna hela nationens stöd.

Det gångna året har för Sveriges del ur ekonomisk synpunkt uppvisat glädjande framsteg. Även 1965 ter sig i detta hänseende såvitt nu kan överblickas som lovande. De problem som de svenska statsmakterna främst har att brottas med torde vara avvägningen mellan tillgängliga resursers användande till bostadsbyggande, produktiva investeringar och fortsatt reformarbete. Den fulla sysselsättningen, som är en av förutsättningarna för den svenska produktionsapparatus fulla utnyttjande och därmed för ett bibehållande av standardutvecklingen, kräver fortsatt ständig vakthållning mot ihållande inflationstendenser.

De förslag som bebådas om en viss omläggning av skattesystemet kommer att motses med största intresse och prövas i positiv anda. Ett skattesystem som befördrar arbetsinsatser och produktion kommer att verka befodrande på landets ekonomiska utveckling.

Att tillgängliga resurser tillåter höjda folkpensioner och barnbidrag hälsas med tillfredsställelse liksom kommande förslag om förbättrade utbildningsmöjligheter.

Första kammaren kommer med landets intressen för ögonen nu som städse att med lugn och saklighet behandla de förslag som nu bebådats eller därutöver kommer att framläggas.

Vi gläder oss över att i dag få bevittna Kronprins Carl Gustafs avläggande av tro- och huldhetsed.

Med varmaste önskan om att lyckas och hela det kungliga huset betygar jag Eders Majestät första kammarens vördnad, trohet och tillit.

Sedan andra kammarens talman därefter i denna kammarens namn till Hans Maj:t Konungen framfört andra kammarens undersåtliga vördnad, fingo talmännen vardera mottaga, av herr statsrådet och chefen för finansdepartementet Sträng, ett exemplar av Kungl. Maj:ts proposition nr 1, angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1965/66, samt av herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet Kling ett exemplar av Kungl. Maj:ts berättelse till 1965 års riksdag om vad i rikets styrelse sig tilldragit.

Härpå avlade Hans Kungl. Höghet Sveriges Kronprins, Carl Gustaf Folke Hubertus, Hertig av Jämtland, tro- och huldhetsed till Hans Maj:t Konungen; varefter ceremonien å rikssalen avslutades och första kammaren enligt beslut, fattat före avtågandet från samlingsrummet, åtskildes vid utgången från rikssalen kl. 12.32.

In fiden
K.-G. Lindelöw